

İNCELEMESİZ PATENT SAHİBİNİN PATENTTEN DOĞAN HAKLARI

Patent Holder's Rights Arising From the Patent Granted Without Substantive Examination

Erdoğan KARAAHMET*

According to Article 60, of Decree, Law 551 related to patent protection in Turkey, the Turkish Patent Institute is entitled to grant patents without substantive examination, without taking into consideration the state-of-the art search report and/or if any, the observations of third parties on the search report, for seven years period from the filing date of application. This article evaluates the rights of the holder of an unexamined patent, whether to use of patent rights or not. The paper also includes the similar procedures in some countries.

Türk Hukuku İncelemesiz Patent Sistemi ile İhtira Beratı Kanununun yürürlüğe girdiği 23 Mart 1879 tarihinde tanışmıştır. Bu kanunun 11. maddesi "Bu kanunun ahkamına tevfikân berat istenilen muhteriat için bir günâ tahkikat evveliyeye icra olunmamak ve kar ve zararı sahibi istidaya ait olmak ve ihtirân sıhhat ve hakikati ve yeniliği ve nef ve faydası ve tarifnamenin sıhhat ve ihtiraa mutabakatı Devletin zıman kefaleti tahtında olmamak üzere berat ita kılınır." ifadesi ile patentlerin her hangi bir yenilik incelemesine tabi tutulmaksızın tescilini içermektedir. Nitekim bu durum 6 Haziran 1947 tarihinde La Haye'de kurulan "Milletlerarası Beratlar Enstitüsü" ne dahil olmamızı sağlayan 6563 sayılı Kanunun kabul edildiği 13.05.1955 tarihine kadar böyle devam etmiştir.¹ Bu tarihe kadar yapılan patent başvuruları her hangi bir tetkike tabi tutulmaksızın tescil edilmiştir. Bu tarihte kabul edilen 6563 sayılı Kanunda "...ihtiraları lüzumunda re'sen yenilik vasfının tetkikine tabi tutmaya ... Hükümet mezundur." İfadesi ile lüzumunda, yapılan patent başvurularının yeni olup olmadığı araştırıldıktan sonra tecil edilmesi sistemine geçilmiştir. Buradaki "lüzumunda" ifadesi zamanla yerini "zorunlu" ifadesine bırakmış ve yapılan her patent başvurusu yenilik tetkikine tabi tutulmuştur. Yabancı uyruklular tarafından yapılan patent başvuruları, Avrupa Patent Ofisinde, Türk vatandaşları tarafından yapılan patent başvuruları da Türkiye'deki Üniversitelerde yenilik tetkikine tabi tutulmakta idi. Ancak burada yapılan inceleme "yenilik" incelemesinden ziyade "tekniğin bilinen durumunun aşılp aşılmadığı" şeklinde gerçekleşmektedir.

* TPE Eski Başkan Yardımcısı

¹ 21 Mayıs 1955 tarihli ve 9011 sayılı Resmi Gazete

İhtira Beratı Kanununun yerine yürürlüğe konulan, 27.06.1995 tarihli Patent Haklarının Korunması Hakkındaki 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede², başvuru sahibinin tercihinine göre İncelemesiz Patent, İncelemeli Patent ve Faydalı Model koruması olmak üzere üç çeşit patent koruması getirilmiştir. İncelemesiz Patent'in koruma süresi başvuru tarihinden itibaren 7, İncelemeli Patent'in 20, Faydalı Model'in ise 10 yıldır.

Kanun Hükmünde Kararnamenin 5. Maddesinde "Yeni, tekniğin bilinen durumunu aşan ve sanayiye uygulanabilir olan buluşlar" in patent verilerek korunacağı belirtilmiş ve yenilik 7. Maddede "Tekniğin bilinen durumuna dahil olmayan buluşlar" olarak tanımlanmıştır.

Tekniğin bilinen durumu ise, patent başvurusunun yapıldığı tarihten önce, buluş konusunda dünyanın herhangi bir yerinde toplumca erişilebilir yazılı veya sözlü tanıtım, kullanım veya bir başka yolla açıklanan bilgiler şeklinde açıklanmıştır.

Tekniğin Bilinen Durumunun Aşılması 9. Maddede buluş; ilgili olduğu teknik alandaki bir uzman tarafından, tekniğin bilinen durumundan aşık bir şekilde çıkarılamayan bir faaliyet sonucu gerçekleşmiş ise, tekniğin bilinen durumunun aşıldığı kabul edilir şeklinde yorumlanmıştır. Sanayiye uygulanabilir olma ise 10. maddede buluşun, tarım dahil sanayinin herhangi bir dalında üretilebilir veya kullanılabilir nitelikte olması anlamında kullanılmıştır. Yukarıda bahsedilen 3 koşulun varlığı halinde buluş patent verilerek korunmakta ve patent sahibi Kararnamenin 73. maddesinde bahsedilen haklardan yararlanmaktadır.

551 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 60. Maddesine göre, İncelemesiz Patent Sisteminde, tekniğin bilinen durumu ile ilgili düzenlenen araştırma raporunu ve varsa üçüncü kişilerin araştırma raporuna ilişkin görüşlerini dikkate almaksızın, başvuru sahibinin raporla ilgili karşı görüşlerini bildirmesi için belirlenen süre dolduktan sonra, başvuru tarihinden itibaren yedi yıl süre ile geçerli olmak üzere, patent verilmesi öngörülmektedir. Burada soru; incelemesiz verilen patentle, patent sahibinin, Kararnamenin 73. maddesinde bahsedilen patentten doğan haklardan yararlanıp yararlanmayacağı ile verilen incelemesiz patent nedeni ile zarar gören üçüncü kişilerin durumunun ne olacağıdır.

Kanun Hükmünde Kararnamenin 60. maddesine göre, Türk Patent Enstitüsü, başvuru sahibinin talebi üzerine yedi yıl süreli incelemesiz patenti başvuru sahibine vermekte ve patentin verildiğini ilgili bültende ilan

² 27 Haziran 1995 tarihli ve 22326 sayılı Resmi Gazete

etmektedir. Verilen belge nedeni ile, patent sahibinin 73. maddede bahsedilen patentten doğan haklarını kullanması gerekecektir. Ancak verilen patent incelenmeden verildiğinden, buluşun gerçek bir buluş olup olmadığı, yani, yeni, tekniğin bilinen durumunun aşılıp aşılmadığı ve sanayide uygulanma özelliğinin olup olmadığı incelenmeden verildiğinden, verilen patentin gerçek bir patent olup olmadığı da bilinmemektedir. Bu nedenle de, patent sahibinin Patentten Doğan Haklarının kullanamaması gerekecektir. Böylece bir ikilem doğmaktadır. Bu konuda Kanun Hükmünde Kararnamede açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Bu soruların cevabının, Kanun Hükmünde Kararnamenin madde gerekçelerinde aranması gerekecektir. Fakat, 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname Resmi Gazetede yayımlandığında madde gerekçeleri yayımlanmamıştır. Ancak, Bakanlar Kurulu, Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameyi kabul ederken daha önce Türkiye Büyük Millet Meclisinde yasalaşmayı bekleyen Patent Kanunu Tasarısının aynen kabul edilmesini benimsemiştir. 24.06.1995 tarihinde Bakanlar Kurulunda kabul edilen 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Türkiye Büyük Millet Meclisinde yasalaşmayı bekleyen Patent Kanunu Tasarısının iki madde dışında aynıdır. Patent Kanunu Tasarısının yayımlanan madde gerekçelerinde³, incelemesiz patentle ilgili 60. maddesinin madde gerekçesi "bu madde, inceleme yapılmadan patent verilmesi işlemini düzenlemektedir. Bu madde hükmüne göre, yedi yıllık bir süre için, patent verilebilirlik şartları ile ilgili inceleme yapılmadan patent verilmektedir.

Ancak, bu madde hükmüne göre, inceleme işleminin patent başvurusu sahibi veya üçüncü kişilerin talebi üzerine, yedi yıl bekletilmeden yapılabilmesine imkan tanımaktadır. Böylece, yedi yıllık süre içinde inceleme talebinin yapılması halinde, incelemesiz verilen patent, 62 nci madde hükmüne tabi olarak incelenerek verilen patent şekline dönüşmekte ve bu nedenle koruma süresi, şartlara uygunluğun varlığı halinde yirmi yıl olmaktadır. Dolayısıyla, yedi yıllık olan koruma süresi yerine, incelemenin olumlu sonuçlanması halinde, yirmi yıllık süre geçerli olmaktadır.

Fransa, Federal Almanya, Hollanda, Japonya, Çin Halk Cumhuriyeti gibi ülkelerde, patent verilebilirlik şartlarının varlığının tespiti açısından gerekli inceleme yapılmadan patent verilmesini mümkün kılan benzeri

³ Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 06.01.1993 tarihli ve B.02.0.KKG/101-185/08455 Sayılı yazısı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına arzı Bakanlar Kurulunca 18.12.1992 tarihinde kararlaştırılan Patent Kanunu Tasarısı ve gerekçesi

düzenlemeler vardır. Ancak, genelde, bu ülkelerdeki düzenlemelere göre, başvurunun incelenmesi, bir patent (belge) verilmeksizin öngörülen süre boyunca, başvurunun işlem görmesinin ertelenmesi şeklindedir.

Bu ülkelerdeki benzeri düzenlemelerden farklı olarak, patent verilebilirlik şartları ile ilgili inceleme yapılmadan, kısıtlı bir süre için geçerli olmak üzere bir patent verilmesi, tasarıda tercih edilmiştir. Bu şekilde, diğerine oranla süresi daha kısa olmakla birlikte daha hızlı, daha ucuz ve daha az külfetli bir işlem gerektiren bir koruma getirilmek suretiyle, özellikle mali imkanları kısıtlı buluş sahiplerinin ve küçük işletmelerin buluşlarının koruma altına alınmasını teşvik etmek amaçlanmıştır. Ancak, incelemesiz patent verilmesi işleminden, patent başvuruları hakkında hiç bir inceleme yapılmadığının anlaşılması gerekir. Patent verilebilirlik şartları ile ilgili inceleme yapılmadan verilen patent için, patent verilmeden önce ve mutlaka bir araştırma yapılmakta, araştırma raporu düzenlenmekte, araştırma raporu yayımlanmakta, üçüncü kişilerin başvuru ve rapor hakkında görüşleri alınmakta, rapor içeriği ve üçüncü kişilerin görüşlerine göre başvuru sahibinin buluş konusunu değerlendirmesine ve gerektiğinde değişiklik yapmasına imkan tanınmaktadır. Böylece, başvuru sahibine, kendi haklarının sınırlarını, patentin güvenilirliğini tespit etmesi, araştırma raporu ve üçüncü kişiler tarafından ileri sürülen görüşler karşısında buluş konusunu mevcutlarla kıyaslaması ve bunlara göre kararını vermesi imkanı tanınmaktadır.

İncelemesiz verilen patentin, daha sonra incelenerek koruma süresinin yirmi yıla çıkartılması imkanı ile kademeli bir koruma sağlanmaktadır. Patent sahibi kendi imkan ve ihtiyaçlarına göre zamanlama yapabilmekte ve kendisi için en uygun koruma şeklini tercih etmektedir." şeklinde açıklanmıştır.

Madde gerekçesinde ismi geçen Japon Patent Kanununda açıkça incelemesiz patentten bahsedilmemekle birlikte, incelemenin başvuru sahibinin talebi üzerine başlatılacağı ve bu talebin de yedi yıl içerisinde yapılması öngörülmektedir.⁴ Japon Patent Kanununun 66. maddesine göre patent sahibi patentten doğan haklardan ancak patent tescilinin ilanından sonra yararlanabilmektedir. Dolayısı ile yedi yıllık incelemesiz bekletilen dönemde patent sahibi, patentten doğan haklardan yararlanamamaktadır. Ancak, patent sahibi patentten doğan haklardan daha önce yararlanmak istiyorsa, patent başvurusunun incelenmesini yedi yıllık sürenin dolmasını beklemeden daha önce talep etmesi gerekmektedir. Japon Patent Sisteminde, açıkça yedi yıllık incelemesiz patent sistemi bulunmamaktadır. Ancak, incelemenin yedi yıl ertelenmesi mümkündür. Bu erteleme süresinde

⁴ 13 Nisan 1959 tarihli ve 121 sayılı Japon Patent Kanunu Madde 48 bis, 48 ter.

de başvuru sahibinin patentten doğan haklardan yararlanması da mümkün değildir.

551 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede, incelemesiz patent, madde gerekçesinde bahsedilen ülkelerden farklı olarak yedi yıllık ertelenmeden ziyade bir tescille sonuçlanmaktadır. 60. maddeye göre verilen patente ilişkin belgeler, tekniğin bilinen durumu ile ilgili araştırma raporu ve bu rapora üçüncü kişiler tarafından verilen bütün görüşler, toplumun incelemesine açılır. Patent istem veya istemlerinde bir değişiklik olmuşsa, bütün değişiklikler, değişiklik tarihleri de belirtilerek toplumun incelemesine açılır. Bu talep, patent sahibi veya üçüncü kişiler tarafından, başvuru tarihinden itibaren en geç yedi yıl içinde yapılır. İnceleme ile ilgili ücret, talebi yapan tarafından ödenir. Başvuru tarihinden itibaren en geç yedi yıl içinde inceleme yapılmasının talep edilmesi halinde, 62 nci maddede düzenlenen incelenerek patent verme sistemi hükümleri uygulanır. Üçüncü kişilerin 62 nci maddenin ikinci fıkrası hükmüne göre patent verilebilirlik şartları açısından itiraz edebilmelerini sağlamak amacıyla, incelemesiz verilen patentin, inceleme talebinin yapıldığı ilgili bültende ilan edilir.

Patentlerin incelenmesi görevi, Türk Patent Enstitüsünün Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararnamenin⁵ 12. maddesi ile Türk Patent Enstitüsünün Patent Dairesi Başkanlığına verilmiştir. Ancak bu işlemlerin yürütülmesi için gerekli teşkilat kuruluncaya kadar, bu raporların hazırlanması işi Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 2. Maddesine göre 'Milletlerarası Niteliği Tanınmış Araştırma Kuruluşları' nca yapılacağı belirtilmiştir. Türk Patent Enstitüsü şu an için sayıları 9 olan Milletlerarası Niteliği Tanınmış Araştırma Kuruluşlarından Avusturya, Danimarka, İsveç, Rusya ve Avrupa Patent Ofisleri ile iş anlaşmaları yapmış ve Türkiye'ye yapılan başvuruları başvuru sahibinin seçimine bağlı olarak yukarıdaki kuruluşlardan birinde tekniğin bilinen durumunun araştırılması ve patent verilebilirlik kriterleri açısından esasa ilişkin incelemeyi yaptırmaktadır. Diğer bir ifade ile bu kuruluşlar TPE adına araştırma ve inceleme raporu düzenlemektedirler. Bu raporlar doğrultusunda yeni, tekniğin bilinen durumunu aşan ve sanayiye uygulanabilen buluşlara patent verilmektedir.

İncelemesiz verilen patentin, başvuru sahibinin veya zarar gören üçüncü kişilerin talebi üzerine yapılan incelenmesi sonucunda alınan 'İnceleme Rapor' una göre "yeni, tekniğin bilinen durumu aşılmış ve sanayiye uygulanabilen buluş" olduğu anlaşılırsa, Kararnamenin 73 üncü maddesinde bahsedilen haklardan yararlanabilir. İnceleme talebi yapılmamış veya

⁵ 24 Haziran 1994 tarihli ve 21970 sayılı Resmi Gazete

incelenmemiş bir incelemesiz patent sahibinin, 73. maddede bahsedilen patentten doğan haklardan yararlanması mümkün bulunmamaktadır. İnceleme Raporunun olumsuz olması halinde incelemesiz patent sahibinin bu haklardan yararlanması mümkün değildir. Zarar gören üçüncü kişilerin de incelemesiz patentin hükümsüzlüğünü mahkemeden talep etmeden önce, bu incelemesiz patentin incelenmesini talep ederek, buluşun patentle korunup korunmayacağına tespitinin istemesi gerekecektir. Nitekim, verilen bir incelemesiz patent nedeni ile zarar gören üçüncü bir kişinin patentin hükümsüzlüğü için açtığı davada, Ankara Asliye 7. Ticaret Mahkemesi "patentin yeniliği ve tekniğin bilinen durumunun aşıp aşılmadığı" konusunda inceleme talebinde bulunulmadığı için davayı reddetmiştir.⁶ Bu karar halen Yargıtay incelemesindedir.

---

⁶ 15 Haziran 2003 tarihli ve 2001/430E. sayılı karar